

Тема. Дієприслівники доконаного і недоконаного виду, їх творення.

Мета: формувати *предметні компетентності*: поглибити знання учнів про дієприслівник як особливу форму дієслова, його значення, морфологічні та граматичні ознаки, удосконалювати вміння знаходити дієприслівники в реченнях і тексті; *ключові компетентності*: спілкування державною мовою (визначати орфоепічні та орфографічні мовні особливості слів, утворювати дієприслівники доконаного і недоконаного виду); *математичну компетентність* (використовувати схему для порівняння видових форм дієприслівника); *компетентності в природничих науках* (використовувати природничі тексти-опори про «перлину» Карпат – озеро Синевир для розвитку аудіативних умінь); уміння вчитися впродовж життя (використовувати мережевий тлумачний словник); розвивати вміння аналізувати лексичні та граматичні відмінності різних форм дієслова; збагатити мовлення дієприслівниками; сприяти вихованню патріотизму, усвідомленню екологічної відповідальності, збереженню природного середовища.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Вид уроку: тематичний урок.

Методи: пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, частково-пошукові.

Прийоми: «Дослідження», «Морфологічний ланцюжок», «Міф чи факт», «Спостереження», «Віртуальна прогулянка», «Коментування тексту-опори», «Упіймай помилку», «Сенкан».

Обладнання: підручник, «Ментальна карта», ноутбук, мультимедійна дошка, Інтернет-ресурси (відеоролик «Карпати. Озеро Синевир», інтерактивні вправи)

Очікувані результати: учні знають, що називається дієприслівником, ознайомлені з його морфологічними ознаками, вміють знайти дієприслівник у реченні, визначити його синтаксичну роль.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційно-мотиваційний етап

У народі говорять: "Слова щирого вітання дорожчі частування". Усміхніться - і до вас прийде радісний настрій. Хочу, щоб ви були впевнені в собі й задоволені собою. А людина тільки тоді може бути задоволена, коли досягає певних успіхів, долаючи перешкоди.

Прийом «Дослідження»

-Доведіть чи спростуйте твердження: *«Дієприслівники недоконаного виду можуть виступати лише в значенні теперішнього і майбутнього часу, а дієприслівники доконаного виду можуть виражати минулий час».*

-Чи достатньо ви маєте знань, щоб розв'язати це завдання? Якої допомоги потребуєте?

Засвоєння теми сьогоднішнього уроку допоможе вам у цьому.

II. Етап актуалізації навчального досвіду.

Прийом «Морфологічний ланцюжок»

Від поданих іменників утворити такий морфологічний ланцюг: іменник – дієслово – дієприкметник – дієприслівник.

Дума, спів, плавання, біг, малювання, читання.

Які спільні морфологічні ознаки дієслова, дієприкметника, дієприслівника?

Прийом «Міф чи факт»

Якщо твердження правильне, натисни «так». В іншому випадку натисни «ні».

- Дієприслівник вказує на додаткову дію.

- Дієприслівник – це самостійна частина мови.
- Дієприслівник поєднує ознаки дієслова та іменника.
- Дієприслівник змінюється.
- Дієприслівник можна «впізнати» за суфіксами -учи(-ючи), -ачи(-ячи), -вши, -ши.
- Дієприслівник у реченні може бути тільки обставиною.
- Дієприслівники доконаного виду належать до минулого часу.

III. Оголошення теми та мети уроку.

Отже, ми пригадали загальне значення дієприслівника, його морфологічні ознаки та синтаксичну роль, а сьогодні на уроці звернемо увагу на вид і час дієприслівників та творення дієприслівників доконаного і недоконаного виду, будемо вчитися вирізняти їх у реченнях, текстах, та використовувати утворені дієприслівники у власних висловлюваннях.

IV. Етап пояснення нового матеріалу та способів виконання дій.

1) Прийом «Спостереження»

<u>Доконаний вид</u>	<u>Недоконаний вид</u>
відпустивши	виступаючи
змалювавши	несучи
стиснувши	сидячи
змішавши	оздоблюючи
увійшовши	командуючи
купивши	здобуваючи
переказавши	думаючи
віддавши	гукаючи
заснувши	витягуючи

Порівняйте дієприслівники, спробуйте самостійно визначити ознаки, за допомогою яких розрізняють види дієприслівників.

2) Скористайтесь [ментальною картою](#)

3) *Робота з підручником “Про що не сказали” (для уважних)*

4) **Інтерактивна вправа.** Складіть пазл.

<https://learningapps.org/display?v=pebvwmfmba16>

4) Культура України багата своєю історичною спадщиною, а також природними чудесами. Найкрасивіші місця України нам подаровані, звичайно ж, матінкою-природою. До її чудес можна віднести заповідник «Асканія-Нова» (Херсонська область), озера Світязь (Волинь) і Синевир (Закарпаття), Дністровський каньйон (знаходиться відразу в 4 областях країни) та багато інших.

Продовжимо вивчення нашої теми на березі озера Синевир.

Прийом «Віртуальна прогулянка».

Переглянути відео “[Карпати. Озеро Синевир](#)” та створити рекламні слогани, використовуючи слова: *мандруючи, оглядаючи, надихаючись, насолодившись*. Визначити вид дієприслівників, їх творення.

У вас з’явилася можливість відчути оту легендарну велич Карпат: прислухатися до скрипу смерек, які гойдає вітер, до хлюпотіння води на березі озера, втягнути на повні груди повітря...

5) Прийом «Коментування тексту-опори»

- Прочитайте висловлювання. Поміркуйте, чи має воно усі структурні елементи тексту, свою думку доведіть.

-Випишіть дієприслівники, визначте вид та час.

- До якої лексичної групи належить підкреслене слово? Поясніть його значення, дібравши синонім. Наведіть ще кілька аналогічних прикладів.

Закарпатські «Альпи»

Величні зелені гори, немов насунули на себе білу шапку – подібне видовище ви, без сумнівів, знайдете в Альпах. Але в Карпатах вас чекає

щось зовсім особливе: **починаючи** з незайманої природи, **закінчуючи** дивовижною гостинністю місцевих жителів. Бурхливі річки і гірські озера, безкрайні поля, огорнуті легким серпанком і ледь чутними гуцульськими мелодіями – тут справді чарівний вигляд природи ідеально доповнює неповторний колорит.

Але як же побувати в Карпатах, **не побачивши** Синевирське озеро? Це все одно, що відвідати Рим, **проігнорувавши** Колізей! Назву водойми місцеві жителі пояснюють однією красивою легендою – про графську доньку на ім'я Синь. **Гуляючи** якимось раз карпатськими просторами, зустріла дівчина пастуха – Вира. Як і водиться в подібних історіях, молоді люди полюбили один одного і стали таємно зустрічатися. **Дізнавшись** про це, суворий граф був невблаганний: він наказав скинути пастуха зі скелі. Довго плакала Синь. Настільки довго, що й виплакала ціле озеро. Легенди легендами, але є щось чарівне в цьому куточку природи. Вода в джерелі настільки чиста, що навіть на найбільшій глибині можна побачити дно! А навколо – сосни, ялиці, буки... Не дарма це місце називають «перлиною Карпат».

6) Прийом «Упіймай помилку»

Перебуваючи в Карпатах, мені хочеться відвідати озеро Синевир.

Дорога вигиналась далеко за обрій, зникаючи десь під самим сонцем.

Не під'їжджаючи до озера автівкою, вам треба пройтися.

Спускаючись з гори, у мене зламалась лижа.

Увійшовши в ліс, сонце сіло.

Простягнувши руку по ягоду, з куща почулося шипіння.

7) Інтерактивна вправа. Розподіліть дієприслівники.

<https://learningapps.org/display?v=pygmfq9pn16>

V. Підсумки уроку

Прийом «Сенкан» до слова *дієприслівник*

Дієприслівник

Нескладний, цікавий.

Доповнює, поширює, збагачує.

Особлива незмінна форма дієслова.

Помічник.

VI. Домашнє завдання

Створити туристичний маршрут до озера, уявити себе гідами та розказати про те, як Синевирське озеро стало топ-точкою для зйомок фільмів, використовуючи дієприслівники.